

۱۳۳۴۱۰۲

فرصت‌های جهان اسلام

تألیف: دکتر حسین باقری

و

محمد حسین روحانی، علی اکبر انجمنی، شیرزاد داداشی
مجتبی عبدالله

اردیبهشت ۱۳۹۴

سرشناسه :	باقری، حسین، ۱۳۴۳ -
عنوان :	فرصت‌های جهان اسلام
مشخصات نشر :	تهران : سخنوران، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری :	۲۳۰ ص.
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۳۸۳-۱۶۲-۹
وضعیت فهرست نویسی :	فیبای مختصر
یادداشت :	فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nliai.ir قابل دسترسی است
شناسه افزوده :	محمدحسین روحانی، علی‌اکبر انجمنی، شیرزاد داداشی، مجتبی‌عبداللهی،
شماره کتابشناسی ملی :	۳۸۲۶۷۲۸



کارگر شمالی، ج ۱ از ۱، وارد براون، شماره ۱۴۰۷، طبقه اول

تلفن: ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳ - ۶۶۶۷۶۳۰۶

Sokhanvaran_publisher@yahoo.com

فرصت‌های جهان اسلام

عنوان کتاب :	فرصت‌های جهان اسلام
مؤلفان :	حسین باقری، محمدحسین روحانی، علی‌اکبر انجمنی، شیرزاد داداشی، مجتبی‌عبداللهی.
ناشر :	سخنوران
صفحه‌آرا و ویراستار :	علی عظیمی
سال و نوبت چاپ :	۱۳۹۴ - اول
شمارگان :	۱۰۰۰ نسخه
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۳۸۳-۱۶۲-۹
مرکز پخش :	۰۹۱۲۳۸۴۳۸۱۴ - ۸۸۸۳۹۲۹۷
قیمت :	۱۵۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

مقدمه:	
فصل اول:	 ۱-۳۶
کلیات:	 ۱
۱- فتاوا و مواضع رهبر معظم انقلاب درباره اهل سنت:	 ۵
۲- رهنمودهای مقام معظم رهبری به عنوان منادی وحدت و تحریک در جهان اسلام:	 ۱۲
۳- فرصت‌های پیش روی جهان اسلام از دیدگاه برخی از متکلمان اسلامی:	 ۱۹
۴- مفاهیم و تعاریف:	 ۲۲
فصل دوم:	 ۳۷-۸۰
جغرافیایی تولید قدرت در جهان اسلام:	 ۳۷
۱- موقعیت جغرافیایی:	 ۳۷
۲- موقعیت ژئوپلیتیکی برتر جهان اسلام:	 ۴۸
۳- موقعیت ژئواستراتژیکی جهان اسلام:	 ۷۱

- ۴- موقعیت‌های ژئوپولیتیک و ژئواستراتژیکی جهان اسلام: ۷۳
- فصل سوم: ۸۱-۱۷۸
- عوامل مؤثر فرصت ساز برای جهان اسلام: ۸۱
- ۱- عوامل جغرافیایی: ۸۲
- ۲- عوامل سیاسی (ایجاد سازمان‌ها و اتحادیه‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای): ۹۰
- ۳- عوامل اقتصادی: ۱۰۷
- ۴- عوامل دینی و فرهنگی: ۱۱۶
- ۵- عوامل امنیتی و دفاعی: ۱۲۸
- ۶- عوامل اجتماعی: ۱۴۶
- فصل چهارم: ۱۷۹-۲۰۸
- شرایط و زمینه‌های تحقق فرصت‌ها برای جهان اسلام: ۱۷۹
- ۱- ضرورت وجود یک یا چند رهبر قدرتمند: ۱۸۱
- ۲- ضرورت وجود یک یا چند دولت قدرتمند: ۱۸۳
- ۳- ضرورت وجود سازمان یا نهاد فراگیر: ۱۸۶
- ۴- وضعیت اقتصادی: ۲۰۴
- ۵- سایر فرصت‌های اقتصادی، سیاسی راهبردی مشترک کشورهای اسلامی: ۲۰۶
- منابع و مآخذ: ۲۰۷

مقدمه

بررسی مناطق جغرافیای کشورهای مسلمان، نشان می‌دهد که کشورهای غرب آسیا، شمال آفریقا، آسیای جنوبی و جنوب شرقی در مناطق مهم و راهبردی جهان قرار گرفته‌اند و قدرت‌های بزرگ، همواره در پی مداخله و بسط قدرت خود در این مناطق بوده‌اند. در طول سده گذشته، این کشورها همواره دستخوش سیاست‌ها و رقابت‌های قدرت‌های بزرگ بوده و نظم‌های منطقه‌ای نیز به تبع منافع قدرت‌های بزرگ شکل گرفته است.

برای مثال، ایالات متحده عمده در چندین مجموعه امنیتی درگیر شده و منافع نیز در چندین مجموعه دیگر دارد. این کشور عضو پیوسته مجموعه امنیت اروپا، امریکای لاتین و آسیای شرقی است. امریکا، راهبر آسیای جنوب شرقی، آسیا، آسیای جنوبی، آفریقا و مناطق دیگر جهان را با علاقه و اشتیاق دنبال می‌کند و گاهی در امور هر یک از این مناطق مداخله می‌کند (ای. لیک، وام. مورگان، ۱۳۸۱، ۴۷۱).

تاریخ مداخله سایر قدرت‌های بزرگ، مانند شوروی سابق، انگلستان، فرانسه و... نیز در مناطق مختلف جهان، نشان دهنده این واقعیت است که اسکان طمع و وابستگی‌های فرامنطقه‌ای با کشورهای درون منطقه‌ای وجود ندارد و در عین حاضر بر میزان مداخلات و تأثیرگذاری قدرت‌های بزرگ بر فرایندهای منطقه‌ای افزوده شده است. قدرت‌های بزرگ در تعامل اکثر مناطق مختلف جهان به نسبت‌های متفاوت و اشکال گوناگون حضور دارند.

مناطقى كه داراى اهميت راهبردى بيشترى مى باشند، بيش از ساير مناطق، در معرض مداخله و نفوذ و سلطه قدرت هاى بزرگ قرار مى گيرند. كشور هاى اسلامى در شرايط نوين با محدوديت هاى بيشترى مواجه گرديده اند و اين امر باعث شده تا همگرابى منطقه اى و نظم دهى به ساختار نوين منطقه اى، تحت تاثير سياست قدرت هاى بزرگ قرار گيرد. با چنين شرايطى، تنها راه برون رفت از وضعيت موجود، استفاده كشور هاى اسلامى از ظرفيت ها و فرصت ها در راستاى افزايش تعاملات درون منطقه اى و تاثير گذارى بر مديريت تغيير و نظم منطقه اى و كاهش دادن ميزان سلطه و مداخله قدرت هاى بزرگ است. تحقق چنين امرى منوط به شناخت فرصت هاى مهم پيش روى جهان اسلام براى رسيدن به وحدت و همگرابى كشور هاى اسلامى است.

البته فرصت ها به هم حتى - اصل مى شوند و سريع و زود گذر هستند. به مناسبتى پديد مى آيند و با شتاب از فضاى زندگى شخصى و اجتماعى انسان ها دور مى شوند و دسترسى به آن ها ناممکن مى گردد. در طى تاريخ، هيچ اندوهى بسان از دست رفتن فرصت هاى سرنوشت ساز، انسان را پشيمان و ريشت احوال نساخته است. از اين روى، خردورزان، امت ها و ملت هاى هوشيار، به صورت دقيق و زمان شناسانه، فرصت ها را رصد مى کنند و به صيد آن ها مى پردازند، تا با بهره گيرى از آن ها، زمينه هاى پيش آمده، به وادى كمال گام نهند و سعادت را به زواياى زندگى خود و جامعه بگسترانند و روزگار خجسته را به آنان نويد دهند تا همه، آن فرصت ها را پاس بدارند و به رجم هويت، شكوه و عزت خويش را برافرازند و تمدن بزرگ خود را بنيان نهند. تاريخ گواه است و به تجربه نيز ثابت شده است، مردمانى كه با غنيمت شمارى فرصت ها را به چنگ آورى بهنگام آن ها، تحوّل نوينى در زندگى و جامعه خود پديد آورده اند و مهم تر از آن، زمينه ها و بستر ها را براى پيش آمدن ديگر فرصت ها فراهم ساخته اند كه فرصت از دل فرصت پديد مى آيد، اگر به درستي پاس داشته شود و ادامه يابد، ملتى به اوج

نیک‌بختی و سعادت می‌رسد. سایر ملت‌ها هم در جهان نشان داده‌اند که با برنامه‌ریزی و تلاش می‌توانند، جامعه خود را از نو بسازند و از طلایه‌داران تمدن مادی زمانه ما باشند.^۱ لَمحه‌هایی که در زندگی انسان‌های فرصت‌شناس ظاهر می‌شوند، چه بسا به فرصت‌های دگرگون‌کننده، سرنوشت‌ساز و عزت‌بخش تبدیل شوند و تهدیدها هرچند شکننده، بنیان‌سوز و بنیادبرافکن باشند، در برابر آنان به زانو در آیند.

حرکت عظیم انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی (قدس سره) نشان داد که با هوشیاری، پشتکار، برنامه‌ریزی و شناخت موقعیت‌ها و بهره‌برداری از فرصت‌ها، نظام خشن و استبدادی ۲۵۰۰ ساله را که برخوردار از حمایت و پشتیبانی ابرقدرت‌ها بود، در فرصت زمانی کوتاه - در مقایسه با سایر انقلاب‌ها - از بنیان براندازد. در سال‌های اخیر، تلاش‌های فکری - دهه‌اندیشمندان در بُعد نهادسازی با ترسیم و تبیین نظام حکومتی، مدیریتی، امنیتی، سیاسی، کفوری، مدنی، اقتصادی و اسلامی برای بهره‌گیری از فرصت‌های پیش‌رو، مزایای آن نبود. گسترش تشکلهای مالی، بازرگانی، سیاسی، فرهنگی، دینی، سیستم‌های ارتباطی و اطلاعاتی، رسانه‌های دیداری، شنیداری و نوشتاری شکل‌گیری حجم وسیعی از فعالیت‌های ساختاری را در میان مسلمانان از آن خود ساخته است.

دست‌یابی به دانش‌های جدید و استقبال نسل جوان از رویکرد مثبت به علم و فن‌آوری، تقویت پژوهش^۲ در ساخت اندیشه و فکر، اندیشیدن به حق‌مندی انسان، استخراج و استفهام حقوق پایه و بنیادی انسان‌ها در حوزه‌های سیاسی، حکومتی، اقتصادی، فرهنگی و... از منابع دینی، همه نمایانگر پدیدآمدن فرصت‌های انگیزی است که

۱- نمونه آن کشور ژاپن است که پس از جنگ جهانی دوم به کلی تخریب و ویران شد، ولی

امروزه روی پای خود ایستاده و فرآورده‌های صنعتی آن، بخش عمده‌ای از بازارهای جهان را در اختیار دارد.

۲- گرچه در این زمینه‌ها به استانداردهای لازم نرسیده و با شاخص‌های معیار فاصله وجود دارد، اما مهم، انگیزه برداشتن گام‌های اولیه است که به لطف خداوند حاصل شد.

کشورهای اسلامی در جهت پیوستن به کاروان پیشرفت در پیش روی دارند. شناخت فرصت‌های جهان اسلام در این کتاب، در چهار فصل به شرح زیر، بررسی و تشریح می‌شوند.

فصل اوّل - کلیات، تعاریف و مفاهیم

فصل دوم - عوامل جغرافیایی تولید قدرت در جهان اسلام

فصل سوم - عوامل فرصت‌ساز برای جهان اسلام

فصل چهارم - شرایط و زمینه‌های تحقق فرصت‌های جهان اسلام

تألیف این کتاب نابر تشخیص تعدادی از استادان دانشکده و نیاز دانشجویان دوره تحصیلات تکمیلی مقطع دکتری در رشته مطالعات روابط بین‌الملل (منطقه‌ای) در دانشکده و پژوهشکده پیرو اعظم (ص) صورت گرفته است. بار گران زحمات تدوین سرفصل‌ها بر دوش جناب آقای دکتر حسین باقری عضو هیأت علمی دانشگاه جامع امام حسین (ع) بوده است؛ علاوه بر تهیه سرفصل‌ها و تدوین بخش‌های مهمی از کتاب، رهنمودهای عالمانه‌ای را به سایر پدید آورندگان ارائه نمودند. ضمن قدردانی و تشکر از تلاش‌ها و زحمات ایشان، امید است با جلب نظران و دانشجویان با ارائه انتقادات و پیشنهادهای اصلاحی خود، موجبات غنی‌تر شدن محتوای کتاب، در چاپ‌های بعدی گردد. پدید آورندگان پیشاپیش از همه آن عزیزان فارغانی و تشکر می‌نمایند.